

ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА МОБИЛНОСТ ПО ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+“: ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ В НАЙ-СТАРИЯ УНИВЕРСИТЕТ В ПОРТУГАЛИЯ

Поли Муканова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Докладът представя наблюденията от осъществена преподавателска мобилност в периода 27 март – 31 март 2023 г. в Университета в Коимбра, Португалия, реализирана с финансовата подкрепа на програма „Еразъм+“ на Европейската комисия, Договор № STA 02-2022/2023-2021-1-BG01-KA131-NEED-000008436. Разгледани са контекстуалните предпоставки за появата, възможностите и перспективите за този тип мобилност. Целта е да се популяризират добрите практики за академичен обмен сред колегията и да се открие ролята на институционалната комуникация, чертаеща своите ползотворни академични маршрути на университетската карта на Европа.

Ключови думи: програма „Еразъм+“, преподавателска мобилност, институционални практики, университет, Коимбра.

Въведение

Историческата перспектива и добрите практики на програма „Еразъм“ безспорно са доказали своите натрупвания в сферата на образованието. „Еразъм“ е програма на Европейската комисия, която започва своя път през 1987 г., първоначално като програма за обмен на студенти. Около 90% от европейските институции във висшето образование участват в програмата, или това са повече от 4000 университети в 33 страни [1]. Основната идея и концептуалната заложеност на „Еразъм“ във времето разкрива ролята на програмата да свързва университетите в международна рамка – споделена институционална среда, която подобрява и разкрива потенциала на висшето образование.

Университетът по библиотекознание и информационни технологии има традиции в изпълнението и активното участие в множество проекти по „Еразъм“ – като координатор и партньор, в провеждането на студентски и преподавателски мобилности. Акцентът на настоящия доклад е реализацията на преподавателска мобилност през март 2023 г. в Университета в Коимбра,

Португалия. Тази академична проява е пример как институционалните пътеки могат да дадат своя дългосрочен принос за години напред. Проправянето на път за осъществяването на проекти и мобилности е резултат на институционално взаимодействие, което започва с индивидуално участие. Пример за подобна инициативност е ролята на проф. дн Таня Тодорова в осъществяването на проекти по програма „Еразъм+“, на преподавателски мобилности, и в резултат на тази продуктивна дейност – участие във важната за академичния обмен в областта на библиотечно-информационните науки общност BOBCATSSS.

BOBCATSSS е ежегоден научен симпозиум под егидата на Асоциация Bobcatsss (доскоро Европейска асоциация по библиотечно-информационни изследвания и образование – EUCLID), която развива дейност, насочена към изследователи, библиотечни специалисти, преподаватели и студенти по библиотечно-информационни науки. Той е един от основните инструменти за осъществяването на целите на Асоциация Bobcatsss като неправителствена и нестопанска организация, която насърчава сътрудничеството между библиотечно-информационното образование и научните изследвания, основно в рамките на Европа [2]. УниБИТ е дългогодишен партньор на BOBCATSSS благодарение на проф. дн Таня Тодорова, ръководител на катедра „Библиотечни науки“ в УниБИТ, която е член на Управителния съвет на BOBCATSSS Association от 2017 г. и президент в периода 2021 – 2023 г. В Управителния съвет участва проф. Ана Лусия Тера от Университета в Коимбра – домакин на преподавателската мобилност в Университета в Коимбра, Португалия, обект на настоящия доклад.¹ Именно тази институционална пътека, която проф. Тодорова е проправила на базата на различните инициативи, свързани с „Еразъм“, допринесе за възможността мобилността да се осъществи безпрепятствено в документален и междууниверситетски план на взаимодействие. Тази приемственост е важна, тъй като опитът от инициативите в чуждестранен университет се прилага освен в преподавателската дейност, и в намирането на доказани партньори за бъдеща проектна дейност, основно в рамките на „Еразъм“, както и в привличането на чуждестранната експертност в национални проекти. Мобилностите оказват положително въздействие върху институционалната комуникация на ниво отделен университет и академична колегия чрез интердисциплинарни знания и подпомагат бъдещите специалисти да придобият необходимите компетенции [4].

Самата мобилност, според Тодорова, може да се разглежда и като своеобразен проект [4]. Осъществяването на академичния обмен преминава през различни етапи, свързани с неговата подготовка, реализация, отчетност и популяризация. Те са подробно описани в цитираната статия на Тодорова „Преподавателска мобилност по Еразъм+: Методика и академично взаимодействие“ [4]. Така важната хипотеза на настоящата статия е разглеждането на публичната комуникация като задължителен компонент от проекта за преподавателска мобилност. Последният проект по „Еразъм+“ с участието на Тодорова засяга актуалната тема „Дигиталното образование в кризисни ситуации: Времена без друга алтернатива“².

Методология на изследването

Представената информация в настоящия доклад е свързана с опита от проведена преподавателска мобилност, която се базира на систематизация на информация по темата, наблюдателен подход и емпиричност от проведеното академично посещение.

Резултати

В периода 27 март – 31 март 2023 г. проведох едноседмична преподавателска мобилност през летния семестър на академичната 2022/2023 г. в Университета Коимбра, Португалия – Катедрата по философия, комуникация и информация при Факултета по изкуства и хуманитарни науки. Мобилността бе осъществена с финансовата подкрепа на програма „Еразъм+“ на Европейската комисия, Договор № STA 02-2022/2023-2021-1-BG01-KA131-NEED-000008436, и с институционалната подкрепа на УниБИТ.

Университетът в Коимбра (Universidade de Coimbra) е най-старият в Португалия (основан през 1290 г.) и е сред най-старите университети в Европа. В Катедрата по философия, комуникация и информация при Факултета по изкуства и хуманитарни науки бяха изнесени лекции пред студентите от ОКС „Бакалавър“, специалност „Библиотечно-информационни науки и технологии“, по предварително установена програма, съгласувана с приемащата институция, както следва: на 28.03.2023 г., 9,00 –13,00 ч., бе изнесен лекционен курс на тема „Библиофилията в дигиталната ера – перспективи и тенденции“ (Topic: Bibliophilia in digital era – perspective and tendencies). Представиха се съвременните тенденции в библиофилството, както и се изтъкна, че дисциплината в България се преподава единствено в УниБИТ на студенти от специалностите „Библиотечно-информационни науки и управление на знанието“, „Библиотечен и информационен

мениджмънт“ и „Архивистика и документалистика“ [5]. Подтематичните полета на лекционния курс запознаха студентите с книжовния феномен на библиофилията; теории и концепции, свързани с библиофилството; известни библиофили; социалното и интеркултурното значение на библиофилството в историческа перспектива и в съвременната дигитална среда на XXI век, засягащо експонирането на е-колекции. Обърнато бе внимание на влиянието на дигиталната хуманитаристика и приноса ѝ в позитивното взаимодействие между методите на преподаване и подходите в сферата на историята на книгата и библиотечно-информационните науки.

С оглед представяне на ценните и редки книги, които са национално богатство, се акцентира върху сбирката от старопечатни книги – обект на националния проект по ФНИ № КП-06-Н60/8, 17.11.2021, „Сбирката от славянски кирилски печатни книги в Библиотеката на Рилския манастир (изследване и научен опис в е-среда)“, на който УниБИТ е водеща институция.³

На 29.03.2023 г., 9,00 – 13,00 ч., лекционният курс бе на тема „Аудиокнигите – утопия или дистопия?“ (Topic: Audiobooks – utopia or dystopia?). Засегнатите подтематични полета бяха основно фокусирани върху новите форми на грамотност, разширяващата се роля на дигиталното четене, присъствието на аудиокнигите в библиотеките и образователния процес [6].

След проведените лекции студентите дискутираха и обсъждаха с гост-преподавателя представената проблематика.

На 27.03.2023 г. бе осъществена среща с проф. д-р Ана Лусия Тера, ръководител на Катедрата по философия, комуникация и информация към Департамента по философия, комуникации и информация, с цел запознаване с дейността на програмата по БИН и обмяна на добри практики. Обсъдиха се възможности за осъществяване на двустранни студентски мобилности в Университета в Коимбра и Университета по библиотекознание и информационни технологии. Планираха се съвместните изследвания за 32-рия студентски симпозиум на BOVCATSSS през 23 – 25 януари 2024 г., чийто домакин е Университетът в Коимбра (Португалия), а УниБИТ и Държавният университет в Сао Пауло (Бразилия) са съорганизатори. Преподаватели и студенти от УниБИТ успешно участват в семинарите през: 2017 г. в Тампере, Финландия; 2018 г. в Рига, Латвия; 2019 г. в Осиек, Хърватия; 2020 г. в Париж – съорганизатор е УниБИТ; 2021 г. във виртуален формат заради пандемичната криза, с домакин Политехническият университет в Порто, Португалия и съорганизатори УниБИТ и

Университета в Леон, Испания; 2022 г. в Дебрецен, Унгария; 2023 г. в Осло, Норвегия.⁴

Темата на предстоящия през 2024 г. симпозиум е „Професията на информационния специалист и устойчивото развитие“, а многообразието от подтеми обхваща актуалните проблемни ядра на библиотечно-информационната сфера: сътрудничеството между библиотеките, образованието, науката и бизнеса; управлението на данни и устойчивост на научните изследвания; цифровата трансформация и устойчивост; концепцията за зелена библиотека⁵ и други, свързани с проучвания в областта на библиотечното дело⁶.

От значение бе и проведената работна среща (30.03.2023) с колегите от библиотечно-информационния сектор. Тя бе важна за обмяната на опит във връзка с обучението на студентите и новите предизвикателства на информационния XXI век в университетската среда и библиотеките.

Съвместно с проф. д-р Ана Лусия Тера се реализираха посещения (31.03.2023) в Централната университетска библиотека, Библиотека „Жоанина“ и факултетната библиотека по право, която е и най-старата в университета. В юридическата библиотека посещението бе извършено със студенти като част от тяхната програма по библиотечно-информационно обслужване. За тази цел, освен с историческа беседа за дейността на библиотеката през десетилетията, се откриха иновативните подходи, автоматизираните системи и цялостното съвременно функциониране на една модерна европейска библиотека, запазила своя исторически ореол.

Съществен момент от провеждането на мобилността е коректността по отношение на нейната отчетност. Финансовата отчетност на преподавателската мобилност изисква депозиране на комплект от документи: описателен отчет на преподавателя пред институцията, е-отчет в онлайн платформата на програма „Еразъм+“ на Европейската комисия и във Фотодокументалния отчет. Представят се и разходооправдателни документи, като: фактура за хотелско настаняване, бордни карти, протокол за купени самолетни билети, е-билет, документи за използван вътрешен транспорт, застраховка „Помощ при пътуване“, командировъчно от УниБИТ. Прилагат се и следните документи, подписани от приемащата институция: Programme for Staff Mobility Teaching, Staff Mobility for Teaching Mobility Agreement, Certificate for Attendance, Letter of Confirmation [4].

Опитът от осъществената мобилност бе популяризиран сред студентите в рамките на преподаваните от мен дисциплини „Библиофилство“ и „Традиционни библиотечни услуги“, както и по време на упражненията по „Книгознание“ с титуляри доц. д-р Любомира Парижкова и доц. д-р Васил Загоров. Изготвеният фотодокументален отчет даде възможност да се представи цялостният престой в университетската среда на Университета в Коимбра.

Необходимо е да подчертаем, че в периода 3 – 7.04.2023 г. катедра „Библиотечни науки“ при УниБИТ прие на входяща преподавателска мобилност проф. д-р Ана Лусия Тера, която представи пред студенти и преподаватели интересни теми, свързани с новите тенденции в информационното поведение и организацията на институционалните репозиториуми.

Изводи

Участието в преподавателска мобилност е изключително мотивиращо и обогатяващо в професионален и личностен план. Обмяната на преподавателски и изследователски опит в най-стария университет в Португалия осигурява развиване на бъдещи проекти в областта на библиотечно-информационните науки и обществените комуникации.

Популяризирането на преподавателската мобилност стимулира колегията да активизира своите нагласи по отношение на осъществяването на академичен обмен в чуждестранен университет. Всяка мобилност обновява контактите на ниво университет – катедра – преподавател – студент.

От изложената отчетна програма е видно мястото на образователната функция, която е иманентно заложена в концепцията на „Еразъм+“ за цялостна стратегия в академичното взаимодействие преподавател – студент. Това е двустранен процес, на който представената мобилност залага. В резултат на това се наблюдават: 1) актуализация на учебния план по изложената проблематика; 2) застъпване на интерактивни подходи в преподаването; 3) представяне на национални теоретични и методически средства на преподаване в международна среда.

Всичко това води до генералния извод, че на преподавателските мобилности трябва да се погледне като на задължителен елемент от академичната биография на учения и преподавателя.

Също така се утвърждава тезата, че публичната комуникация, като задължителен компонент от проект за преподавателска

мобилност, води до популяризиране на дейностите както в международна, така и в национална среда.

Заклучение

Мобилността на студенти по програма „Еразъм+“ на Европейската комисия е ползотворна за обогатяването на обучаемите с чуждестранния опит и с високата експертност на преподавателите, както и с изключителната перспектива за междуинституционално сътрудничество в областта на библиотечно-информационното образование. Трябва да работим за мотивиране на студентите по-активно да се включват. Възможността преподавателите да осъществяват мобилност в чужд университет и да специализират в реална международна академична среда, е атестат за имплементиране на добрите практики в развитието на преподаваните от тях дисциплини. Безспорно това издига авторитета на Университета по библиотекознание и информационни технологии в европейското образователно пространство. Това е и една важна червена точка за академичния обмен на картата на Европа, каквато всяка мобилност поставя.

Благодарности: Докладът е разработен в рамките на отчетността на осъществен проект с Договор № СТА 02-2022/2023-2021-1-BG01-КА131-HED-000008436 по Програма Еразъм+ Мобилност на преподавателския състав с цел преподаване. Благодаря на проф. дн Таня Тодорова за безрезервното съдействие и нестихващата мотивация, както и на институционалната подкрепа на ръководството на Университета по библиотекознание и информационни технологии и на гл. ас. д-р Белла Тетевенска, координатор на мобилността по „Еразъм+“ в УниБИТ.

Бележки

¹ Проф. Ана Лусия Тера бе гост-лектор на УниБИТ по „Еразъм+“ програмата за преподавателска мобилност за летния семестър на АГ 2022/2023 г., в рамките на която изнесе лекции на теми: Knowledge organization in institutional repositories: a review of the theoretical background and presentation of case studies (03.04.2023) и New trends in information behavior: personal information management as an information literacy competency (04.04.2023).

² **Digital Education for Crisis Situations: Times when there is no alternative (DECriS).** <<https://decris.ffos.hr/>> (25 May 2023).

³ **Проект** „Сбирката от славянски кирилски печатни книги в Библиотеката на Рилския манастир“ (изследване и научен опис в е-среда)“. <<https://oldcyrillicbooks.unibit.bg/>> (21 май 2023).]

⁴ **BOBCATSSS.** A Non-Profit Organisation. Conferences. <<https://bobcatsss.info/category/bobcatsss-conference/>> (27 May 2023).

- ⁵ **Зелена библиотека** (What is a Green Library?) – преводът на български език е на гл. ас. д-р Деница Димитрова от катедра „Библиотечни науки“ на УниБИТ, https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/IFLA-GreenLibraryDefinition_Bulgarian.pdf. Определението е част от многоезичните преводи, публикувани на страницата на ИФЛА – инициатива на IFLA ENSULIB Section, <<https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-definition/>> (25 May 2023).
- ⁶ **BOBCATSSS 2024** Information Professional and Sustainable Development. // <<https://bobcatsss2024-uc.marilia.unesp.br/>> (21 May 2023).

References/Литература

1. **Beerens, M., H. Vossensteyn.** The Effect of the Erasmus Programme on European Higher Education. – In: *Reform of Higher Education in Europe*. J. Enders, H. F. de Boer, D. F. Westerheijden (Eds.). SensePublishers, 2011.
2. **Todorova, T.** Upravljenie na informatsiyata, falshivi novini i dezinformatsia (naucheno ot Bobcatsss 2020)]. – V: *Intelektualnata sobstvenost v novoto (ne)normalno*. Sofia: Za bukвите – O pismeneh, 2021, s. 153 – 158.]
[**Тодорова, Т.** Управление на информацията, фалшиви новини и дезинформация (научено от Bobcatsss 2020)]. // Интелектуалната собственост в новото (не)нормално. София: За буквите – О писменехъ, 2021, с. 153–158].
3. **Todorova, T., E. Tsvetkova, D. Dimitrova.** Erazam intenzivnite programi v UniBIT – efektivna forma za mezhdunarodno obrazovatelno i profesionalno vzaimodeystvie. – V: *Efektivnostta na bibliotekite i podgotovkata na bibliotechnita kadri – zalog za tyahnoto badeshte*. Dokladi ot XXIII Natsionalna konferentsia na BBIA. Sofia: 6 – 7 yuni 2013 g. Sofia: BBIA, 2014, s. 35 – 41.
[**Тодорова, Т., Е. Цветкова, Д. Димитрова.** Еразъм интензивните програми в УниБИТ – ефективна форма за международно образователно и професионално взаимодействие. – В: *Ефективността на библиотеките и подготовката на библиотечните кадри – залог за тяхното бъдеще*. Доклади от XXIII Национална конференция на ББИА, София: 6 – 7 юни 2013 г. София: ББИА, 2014, с. 35 – 41.]
4. **Todorova, T.** Prepodavatelaska mobilnost po Erazam+: Metodika i akademichno vzaimodeystvie. – V: *Obshtestvoto na znaniето i humanizmat na XXI vek. Chetirinadeseta natsionalna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie*, Sofia, 1 noemvri 2016 g. Sofia: Za bukвите – O pismeneh, 2017, s. 76 – 84.
[**Тодорова, Т.** Преподавателска мобилност по Еразъм+: Методика и академично взаимодействие. – В: *Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век. Четиринадесета национална*

научна конференция с международно участие, София, 1 ноември 2016 г. София: За буквите – О писменехъ, 2017, с. 76 –84]

5. **Mukanova, P.** Bibliofilството като учебна distsiplina – mezhdur teoriyata i praktikata. – V: *Biblioteka: spisanie za bibliotichni i informatsionni nauki, knigoznanie i literaturna istoria*, god. XXIX, № 2, 2023, s. 30 – 35.

[**Муканова, П.** Библиофилството като учебна дисциплина – между теорията и практиката. – В: *Библиотека: списание за библиотечни и информационни науки, книгознание и литературна история*, год. XXIX, № 2, 2023, с. 30 – 35.]

6. **Genova, T.** Introducing Audiobooks to Students of English as a Foreign Language at ULSIT. – In: *Publisher*, Vol. XXIV, Issue 2, pp. 56 – 64.

За автора

Поли Муканова е главен асистент, д-р, преподавател в катедра „Библиотечни науки“ към Факултета по библиотекознание и културно наследство в Университета по библиотекознание и информационни технологии. Ръководител е на секция „Книга и общество“ към Университетската младежка академия за управление на знания. Изследователските ѝ интереси са в областите история на книгата и теория на четенето, дигитална хуманитаристика и библиофилство.

За контакт с автора: p.mukanova@unibit.bg

ERASMUS+ TEACHING MOBILITY: INSTITUTIONAL PRACTICES AT THE OLDEST UNIVERSITY IN PORTUGAL

Polly Mukanova

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: This paper presents the observations of a teaching mobility from 27 March to 31 March 2023 at the University of Coimbra, Portugal, with the financial support of the Erasmus+ Programme of the European Commission, Contract No. STA 02-2022/2023-2021-1-BG01-KA131-HED-000008436. The contextual background to the emergence, opportunities, and prospects for this type of mobility are examined. The aim is to promote good practices of academic exchange among the colleges and to highlight the role of institutional communication drawing its fruitful academic routes on the university map of Europe.

Keywords: Erasmus+, teaching mobility, institutional practices, university, Coimbra.

About the Author

Polly Mukanova is a Senior Assist. Prof., a lecturer at the Department of Library Studies at the Faculty of Library Studies and Cultural Heritage at the University of Library Studies and Information Technologies. She is a Head of the Book and Society Section at the University's Youth Academy for Knowledge Management. Her research interests are in the fields of book history and theory of reading, digital humanities and bibliophilia.

To contact the Author: p.mukanova@unibit.bg